

СЛЭНГ У МОВЕ СУЧАСНАЙ МОЛАДЗІ

Юрчанка Н.А.

*Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт інфарматыкі і радыёэлектронікі
г. Мінск, Рэспубліка Беларусь*

Дзіпра Т.П. – выкладчык

У працы зроблена спроба вызначыць, якое месца займае слэнг у мове сучаснай моладзі. Прааналізаваны групы слэнгавай лексікі, спосабы ўтварэння, крыніцы папаўнення студэнцкага слэнгу.

Слэнг — словы ці выразы, якія ўжываюцца людзьмі пэўных прафесій, сацыяльных груп, субкультур; жаргон [1]; моўны стыль, у якім свядома, знарок адмаўляюцца прынятыя нормы, пераназываюцца пэўныя паняцці. Характэрнай асаблівасцю, якая адрознівае маладзёжны слэнг ад іншых відаў, з’яўляецца яго хуткая зменлівасць, якая тлумачыцца зменай пакаленняў.

У слэнгавай лексіцы можна выдзеліць некалькі груп.

1) Першая і самая вялікая група слоў утворана ад агульнаўжывальнай лексікі шляхам пераасэнсавання («вобла» – худая дзяўчына, «кінуць» – падмануць). Сюды ж адносіцца і ўтварэнне новых слоў як абрэвіатур («чмо» – дурак, няўдачнік, (ад: чалавек маральна апушчаны).

2) Другая група – запазычанні з аргю (лексіка дэкласіраваных элементаў), умоўна-прафесійных моў: «бабкі» – грошы.

3) Трэцяя група – запазычанні з іншых моў. У сучасным слэнгу вялікае месца займаюць запазычанні з англійскай мовы, а дакладней кажучы, з яе амерыканскага варыянта: «мэн» – хлопец, «паці» – вечарынка. Часта іншамоўныя словы скажаюцца: «безднік» – дзень нараджэння.

4) Чацвёртая група — гэта збліжэнне слоў на падставе гукавога падабенства, гукавы перанос: «лімон» замест мільён; «мыла» замест e-mail (электронная пошта).

Маладых людзей часта прываблівае ў слэнгу выражаныя ў слове пагардлівыя адносіны да небяспекі, сур’езных і складаных сітуацый («засыпацца» – не здаць экзамен, «пагарэць» – папасціся на нейкім дрэнным учынку). Таксама прываблівае гучанне, эмацыянальна-экспрэсіўная афарбоўка. Адсюль наступныя словы: «абалдзець», «убойны», «кайф».

Рытм сучаснага жыцця дыктуе свае ўмовы. Моладзь шукае розныя хітрыкі, каб зрабіць мову кароткай і ў той жа момант выразнай. Бывае дастаткова аднаго слова, каб перадаць цэлую гаму пачуццяў: “клас”, “клёва”, “абалдзець”. Падобныя словы перадаюць унутраны стан ярчэй і глыбей, чым некалькі разгорнутых сказаў на літаратурнай мове.

Маладзёжны слэнг з’яўляецца цікавым лінгвістычным феноменам, таму што ўтварае даволі дынамічную сістэму: на змену адным словам вельмі хутка прыходзяць іншыя. Гэты паток невычэрпны.

Дык якую ж ролю адыгрываюць словы-правапарушальнікі і ў чым іх папулярнасць? Для сучаснага падлетка слэнг — гэта: адыход ад штодзённасці, гульня, іронія, маска; спроба зашыфраваць свае маўленне; магчымасць стварыць эфект навізны; жаданне перадаць свае пачуцці, настрой; спосаб

зрабіць мову эмацыянальнай, вобразнай; унікальная магчымасць зрабіцца непадобным да іншых, праявіць індывідуальнасць.

Мы вырашылі высветліць, наколькі слэнгізмы праніклі ў мову студэнтаў.

У працэсе даследавання было праведзена анкетаванне студэнтаў. У ім прынялі ўдзел студэнты першага курса (128 чалавек). Аналіз адказаў студэнтаў на пытанні анкеты выявіў наступнае:

1) Большасць студэнтаў адносяцца да слэнгу станоўча (47 чалавек — 36,7%) або нейтральна (77 чалавек — 60,2%) і не лічаць слэнг з'явай, якая адмоўна ўплывае на культуру іх маўлення.

2) 61,7% апытаных (79 чалавекі) лічаць, што слэнгавыя словы патрэбныя ў маўленні толькі калінікалі, 21,9% (28 чалавекі) лічаць іх адназначна патрэбнымі ў паўсядзённым жыцці, трохі менш навучэнцаў, 11,7% (15 чалавек), не задумваліся на гэтую тэму, і толькі 4,7% (6 чалавек) лічаць слэнгізмы непатрэбнымі ў маўленні.

3) Не могуць абысціся бяз слэнгу толькі 22 чалавекі (17,7%), яшчэ 26 чалавек (20,3%) не думалі над гэтым, а вось большасць студэнтаў лічаць, што могуць размаўляць і не ўжываючы слэнгізмы.

4) У пытанні пра прычыну ўжывання слэнгавых слоў 57 чалавек (44,5%) выбралі пункт В (робіць маю мову больш зразумелай для сяброў), 16 чалавек (12,5%) — пункт А (модна), 30 чалавек (23,4%) — пункт Б (для сувязі слоў) і усяго 4 вучням (3,1%) не хапае слоўнікавага запasu. Яшчэ 21 студэнт (16,8%) прывялі свае адказы. Некаторыя з іх: магчымасць размаўляць на мове, якую не разумеюць бацькі і настаўнікі; надае гумарыстычны характар гаворцы; для выгоды і эканоміі часу, бо слэнгавыя словы часцяком карацей.

5) У анкеце было прапанавана пытанне, звязанае з крыніцамі папаўнення студэнцкай мовы слэнгізмамі. Адказы былі наступныя: 71,1% (91 чал.) папаўняюць свой запас слэнгавых слоў з інтэрнэту; 21,1% (27 чал.) знаходзяць новыя слэнгізмы ў мове сяброў і равеснікаў; 0,8% (1 чал.) знаходзяць новыя слэнгавыя словы ў газетах і часопісах; ніхто не указаў асноўнай крыніцай тэлебачанне; 9,9% (9 чал.) указалі свае крыніцы: мова людзей у аўтобусе, уласная творчасць і фантазія, невядома адкуль.

Зусім нядзіўна, што большасць слэнгавых слоў трапляюць у мову праз інтэрнэт. Большасць сучасных студэнтаў увесь свой вольны час праводзяць каля манітора камп'ютара. Сацыяльныя сеткі (Facebook, ВКонтакте, Instagram), камп'ютарныя гульні і г.д. замянілі многім жывую размову з рэальнымі людзьмі. Мова прыцяляў і аднагрупнікаў таксама моцна ўплывае на слоўнікавы запас студэнтаў.

6) На пытанне “Дзе вы выкарыстоўваеце слэнг?” большасць, 111 чалавек (86,7%), адказалі, што ў асяроддзі сяброў. У размове з выкладчыкамі і бацькамі выкарыстоўваюць слэнг па 2 чалавекі (3,2%). Яшчэ 14 чалавек (11,2%) далі свае адказы: не выкарыстоўваю; у інтэрнэце; рэдка з сябрамі.

Такія адказы сведчаць пра тое, што пераважная большасць студэнтаў умее правільна ацэньваць сітуацыю: з кім пры размове можна выкарыстоўваць слэнг, а з кім не трэба.

У працы мы таксама разгледзелі асноўныя спосабы ўтварэння студэнцкага слэнгу:

1) Шляхам пераходу з іншай лексікі: *стучаць (данасіць на кагосьці), хаваць (есці)*;

2) Шляхам пераходу агульнаўжывальных слоў у слэнг з новым лексічным значэннем: *тормаз (механізм) – тормаз (чалавек), ліпава (чай, зроблены з ліпы) – ліпава (фальшывы)*;

3) Іншамоўныя запазычаны: мэн, кент (хлопец), піпл (людзі), фэйс (твар), LOL — “laughing out loud” — “смях услых” ці скептычнае “ха-ха як смешна”;

4) Шляхам скарачэння слоў: *магзік (магазін), літра (урок літаратуры), комп (камп'ютар)*;

5) Суфіксальны спосаб: *браток, сталойка, сяструха*.

Трэба адзначыць, што адносіны да маладзёжнага слэнгу розныя. Адны варожа ставяцца да гэтай “малпавай мовы”, лічаць яе амаль што не галоўным злом для сучаснага маўлення і заклікаюць весці бязлітасную вайну са слэнгам. Іншыя, насупраць, бачаць у слэнгізмах дынамізм, выразнасць, яркасць славесных вобразаў, чаго часта не хапае агульнаўжывальнай лексіцы. “Хто ж мае рацыю?” — пытаецца вядомы лінгвіст Л.П. Крысін [2]. І адказвае наступным чынам: “Ні тыя, ні іншыя. Праўда, хутчэй за ўсё знаходзіцца пасярэдзіне. Нельга слэнг выкараніць загадам, але і не трэба захапляцца ім”.

Псіхалагі лічаць, што маладзёжны слэнг — гэта “хвароба ўзросту”, на яе трэба проста перахварэць. Дрэнна, аднак, калі гэтая хвароба зацягваецца, пераходзіць у “дарослае” жыццё. Таму, пачынаючы “сяброўства” са слэнгам, трэба ўсё ж не губляць пільнасці. Ці значыць гэта, што трэба увогуле пазбягаць слэнгавых слоў? Не спяшайцеся адказаць “так”. Нельга адносіцца да слэнгу як да з'явы, якая толькі псуе мову. Калі гэта частка моўнай гульні, калі гэта нікога не абражае, то слэнгізмы могуць быць нават карыснымі.

Слэнг — гэта стыхія. А стыхію немагчыма ні забараніць, ні знішчыць. Але яе энергію можна паспрабаваць накіроўваць на карысць сучаснай моўнай культуры. Трэба рабіць усё патрэбнае, каб ужыванне слэнгу не перашкаджала фарміраванню навыкаў літаратурнага маўлення і не знішчала іх. Неабходна, каб моладзь ведала, у якіх сітуацыях ужыванне слэнгу можа ўзбагаціць гэтае маўленне, а ў якіх — знішчыць.

Спіс выкарыстаных крыніц:

1. Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы: больш за 65 000 слоў/ уклад.: І.Л. Капылоў [і інш.]; пад рэд. І.Л.Капылова. – Мінск: Беларуская Энцыклапедыя імя Петруся Броўкі, 2016. – 968 с

2. Крысін, Л. О лексике русского языка наших дней / Л.П.Крысін // Русский язык в школе. – 2002. – № 1.

3. Никитина Т.Г. Толковый словарь молодежного сленга / Т. Г. Никитина. – М.: Астрель: АСТ, 2003. – 736 с.

4. Словари сленгов неформалов // [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <http://teenslang.su>. – Дата доступу: 14.05.2020.